

NARKO TERÖRİZM TEHDİDİ İLE MÜCADELEDE POLİS EĞİTİMİNİN ROLÜ VE ÖNEMİ

The Role and Importance of Police Training in Combating the Threat of Narco-Terrorism

Mehmet Ali TEKİNER*
Cem KAYABAŞI**

Öz

Narko terörizm kavramı, uyuşturucu kaçakçılığı ve terörizm olgularının biri biriyle ilişkili olduğu anlayışından kaynaklanır. Uyuşturucuya ve terörle mücadele politikalarının eşgüdümlü kullanılması, bu tehditlerle etkili bir şekilde mücadele edebilmek için gereklidir. Sonuç olarak, teröre karşı savaşın, uyuşturucuya karşı savaşla birleşmesi, narko terörizme karşı savaş ile sonuçlanır.

Bu makalede öncelikle terör, terörizm, uyuşturucu ve narko terörizm kavramları incelenmiştir. Ardından Türkiye, Orta Doğu ve Avrupa’da faaliyet gösteren narko terörist örgütlerden; Kürdistan İşçi Partisi (Kürtçe: Partiya Karkerên Kurdistanê) (PKK)/Kürdistan Topluluklar Birliği (Kürtçe: Koma Civakên Kurdistan) (KCK) ve Fethullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PYD) analiz edilmiştir. Daha sonra narko terörizmin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ndeki mevcut durumu değerlendirilmiştir. Son olarak, narko terörizm ile mücadelede polis eğitiminin rolü ve önemi üzerinde durulmuştur. Makale, narko terörizmin küresel bir sorun olduğunu, narko terörizm ile etkili ve verimli bir şekilde mücadele edilebilmesi için ülkelerin kendi içlerinde yapılanan narko terörist örgütleri iyice tanımasını, bu örgütlerle mücadelede bütüncül bir bakış açısı geliştirmeleri ve polis teşkilatlarına narko terörizm üzerine kapsamlı eğitimler vermeleri gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uyuşturucu Kaçakçılığı, Terörizm, Narko Terörizm, PKK/KCK, FETÖ/PYD, Narko Terörizm ile Mücadelede Polis Eğitimi.

* Assit. Prof. , Turkish National Police Academy.

** PhD Candidate in International Security PhD Programme of Turkish Police Academy, Inspector/TRNC Police Organization.

Abstract

The concept of narco terrorism stems from the perception that one of the cases of drug trafficking and terrorism is related to one another. The coordinated use of anti-drug and anti-terror policies is necessary to effectively combat these threats. As a result, the unification of the fight against terrorism with the war against drugs, results in a war against narco terrorism. In this article, firstly the concepts of terror, terrorism, narcotics and narco terrorism are examined. Then, from narco terrorist organizations operating in Turkey, Middle East and Europe; Kurdistan Workers' Party (Kurdish: Partiya Karkerên Kurdistanê) (PKK) / Kurdistan Communities Union (Kurdish: Koma Civakên Kurdistan) (KCK) and the Fethullahist Terrorist Organization / Parallel State Constitution (FETO / PYD) have been analyzed. Then the current situation of narco terrorism in the Turkish Republic of Northern Cyprus has been evaluated. Finally, the role and importance of police education in combating narco terrorism has been emphasized. The article emphasizes that narco terrorism is a global problem and that nations should thoroughly identify the narco terrorist organizations within themselves, develop a holistic perspective in their struggle and provide comprehensive training on narco terrorism in order to be able to combat narco terrorism effectively and efficiently.

Keywords: Narcotics Trafficking, Terrorism, Narco-Terrorism, PKK/KCK, FETÖ/PYD, Police Training in Combatting Narco-Terrorism.

Giriş

Narko terörizm kavramı, uyuşturucu kaçakçılığı ile terörizm olgularının biri biriyle yakın ilişkili olduğu anlayışından kaynaklanmaktadır. Bu tehditlerle etkili bir şekilde mücadele etmek için uyuşturucuya karşı ve teröre karşı mücadele politikalarının bütüncül bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Terörle mücadele ve uyuşturucuyla mücadelenin birleşmesi, narko terörizmle mücadele ile sonuçlanır.

Bu makalede öncelikle, terör, terörizm, uyuşturucu, narko terörizm kavramları üzerinde durulacaktır. Ardından Türkiye, Orta Doğu ve Avrupa'da faaliyet gösteren narko terrorist örgütlerden olan PKK/KCK ve FETÖ/ PYD narko terörist suç örgütleri analiz edilecektir. Daha sonra narko terörizmin KKTC'deki mevcut durumu değerlendirilecektir.

Son olarak, narko terörizm ile bütüncül bir bakış açısıyla mücadele edebilmek için, narko terörizm üzerine polis eğitiminin rolü ve önemi üzerinde durulacaktır. Makale, narko terörizmin küresel bir sorun olduğunu, narko terörizm ile etkili ve verimli bir şekilde mücadele edilebilmesi için ülkelerin kendi içlerinde yapılanan narko terörist örgütleri

iyice tanınmaları, bu örgütlerle mücadele politika ve stratejilerini bütüncül bir bakış açısı ile geliştirmeleri ve polis teşkilatlarına narko terörizm üzerine kapsamlı eğitimler vermeleri gerektiğini vurgulamaktadır.

Kavramsal Çerçeve

Narko terörizm kavramını daha iyi anlayabilmek, uyuşturucu ve terörizm kavramlarını bilmekten geçmektedir. Bu başlık altında terör ve terörizm, uyuşturucu ve narko terörizm kavramlarına değinilecektir.

Terör ve Terörizm

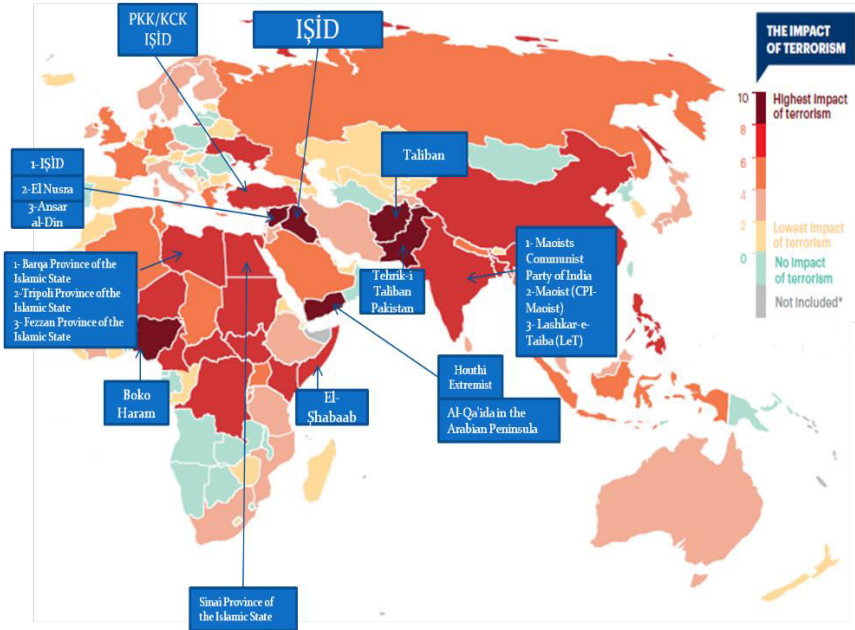
Terör ve terörizm birbirlerinin yerine sıklıkla kullanılan iki kavram olup her ikisinin de birçok tanımı bulunmaktadır. Türk Dil Kurumu'na göre 'terör'; "yıldırı, yıldırma, cana kıyma ve malı yakıp yıkma" şeklinde tanımlanırken (TDK, terör, 2017); 'terörizm'; "terörün, siyasi hedeflere ulaşmak amacıyla sistematik ve hesaplı bir şekilde bilinçli kullanılması" (TDK, terörizm, 2017) olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir tanıma göre 'terörizm'; "şiddet ya da şiddet kullanma tehdidiyle siyasi amaçlara ulaşılması süreci" anlamına gelmektedir (TC İçişleri Bakanlığı, 2017:10). Terör; dehşet ve korkuyu ifade ederken, terörizm; terör kavramına süreklilik ve siyasi içerik katmaktadır.

Tablo 1. 2016 Dünya Terörizm Raporuna Göre 2015 Yılında Terör Saldırılarından En Fazla Etkilenen Ülkeler

	Ülke Adı	En Etkin Terör Örgütleri	Öldürülen Kişi Sayısı
1	Irak	IŞİD (DEAŞ)	6960
2	Afganistan	Taliban	5312
3	Nijerya	Boko Haram	4940
4	Pakistan	Tehrik-i Taliban Pakistan vs	1086
5	Suriye	IŞİD (DEAŞ) El – Nüsra	2761
6	Yemen	Huti Yanlıları vs.	1519
7	Hindistan	Maocular, CPI-Maoist	289
8	Somali	El – Şebab	659
9	Mısır	Sina Eyaleti Örgütü (IŞİD)	662
10	Libya	Barka Eyaleti Örgütü (IŞİD) Tripolis Eyaleti Örgütü (IŞİD)	454

Kaynak: Global Terörizm Raporu, 2016

Harita 1. 2016 Dünya Terörizm Raporuna Göre 2015 Yılında Terör Saldırılarından En Fazla Etkilenen Ülkeler Haritası

Kaynak: Global Terörizm Raporu, 2016

2016 Dünya Terörizm Raporuna göre; 2015 yılında terörizm sonucu 29.376 kişi hayatını kaybetmiştir (Global Terörizm Raporu, 2016). Bu rapora göre dünya genelinde terörden en fazla etkilenen 10 ülke sırası ile; (1) Irak, (2) Afganistan, (3) Nijerya, (4) Pakistan, (5) Suriye, (6) Yemen, (7) Hindistan, (8) Somali, (9) Mısır ve (10) Libya'dır (Tablo 1, Harita 1). Bu rapora göre Türkiye 6,738 puan ile 14'üncü sırada yer almaktadır (Global Terörizm Raporu, 2016). Türkiye'de terörist saldırılar PKK ve IŞİD tarafından gerçekleştirilmiş olup, konu dönemi kapsayan 1,5 yıllık süreçte yaklaşık 500 kişi hayatını kaybetmiştir (Global Terörizm Raporu, 2016).

Uyuşturucu

Uyuşturucu madde için Batı dillerinde kullanılan "Narkotik" sözcüğü, Yunanca "narke-uyku" sözcüğünden gelmektedir (Yokuş Sevük, 2007: 21). Türk Dil Kurumu'na göre 'uyuşturucu'; "uyuşturma özelliği olan, uyuşturan, gereği gibi düşünmekten alıkoyan, narkotik" anlamlarına gelmektedir (TDK, uyuşturucu, 2017).

Uyuşturucu madde; organizmaya karışması merkezi sinir sisteminde dikkatin dağılması, düşünsel etkinin azalması, bilinç bulanıklığı ve uyku ile kendini belli eden işlevsel bir değişikliğe, duyarlılığın azalmasına, kasların gevşemesine yol açan bir maddeyi ifade eder (Büyük Larousse, 1992; 11996). Uyuşturucu maddeler, uyuşturma özelliklerinin yanında keyif veren, kışkırtan, uyanıklık sağlayan ve yatıştırıcı maddeler için de kullanılmaktadır (Toksoy, 2013: 13).

Uyuşturucu maddeler; kimyasal nitelikleriyle canlı organizmaların yapısını etkileyen, insan yapısında fiziki ve psikolojik bağımlılık meydana getiren, ruhsal durumu, bedeni ve zihni faaliyetleri menfi yönde etkileyerek değiştiren, kötüye kullanılması halinde toplum sağlığına, ekonomik ve kültürel yapıya da çok çeşitli zararlar veren tabii ve kimyasal maddelerdir.

Uzun süre insanlık için en büyük tehlikenin “Narkotik” adı verilen afyon, esrar, eroin ve kokain gibi doğal uyuşturucu maddeler olduğu düşünülmüş ve buna göre çeşitli tedbirler alınmıştır. Zamanla uyku ilaçları, amfetaminler, halüsinojenler, tedavi amacıyla kullanılan çeşitli sentetik maddeler ve uçucu maddelerin kötüye kullanılması karşısında, bu tür maddelerin de denetim altına alınması zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

Yasa dışı uyuşturucu üretimi, ticareti ve kullanımı tüm dünyayı hem sosyal hem de ekonomik açıdan etkileyen küresel bir sorun haline gelmiştir. Sebep olduğu siyasal, ekonomik, sosyal ve güvenlik sorunları nedeniyle uyuşturucu kaçakçılığı, son yıllarda ülkemizin ve dünyanın en önemli gündem maddelerinden biri olmuştur. Özellikle uyuşturucu maddelerin üretiminden kullanıcıya ulaştığı ana kadar geçen süreçler dikkate alındığında, bütün devletlerin bu sorunla karşı karşıya kaldığı ve bu süreçlerin birbirinden bağımsız olmadığı görülmektedir.

Bu sorun karşısında Türkiye’de, ulusal düzeyde Türkiye Uyuşturucu Raporu yıllık olarak yayımlanmakta ve ayrıca Ulusal Uyuşturucu ile Mücadele Strateji Belgesi ve Eylem Planları hazırlanmaktadır. UNODC, EMCDDA, INCB ve EUROPOL gibi uluslararası kuruluşlar ise, her yıl stratejik analiz ve tehdit değerlendirme raporları yayımlamaktadır.

Narko Terörizm

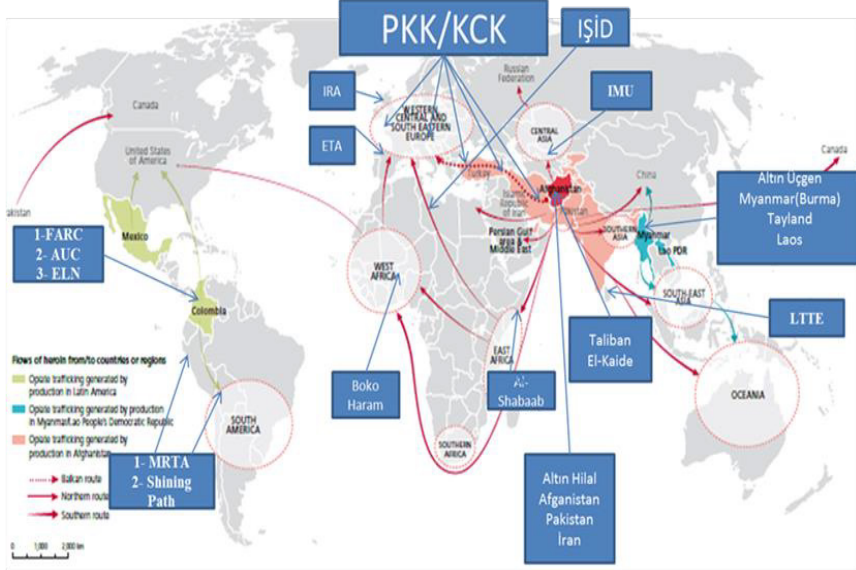
Genel olarak narko terörizm, terörizm ile uyuşturucu arasındaki ilişkiyi açıklamak amacıyla kullanılan bir kavramdır. 1980’li yıllarda Kolombiya, Peru, Bolivya gibi Latin Amerika ülkelerinde faaliyet gösteren uyuşturucu

örgütleri, kaçakçılık faaliyetlerini gerçekleştirirken, terör örgütlerinin kullandıkları yöntemlerle saldırılar düzenleyip pek çok polis yetkilisi ve devlet adamını öldürmüşlerdir (Guy, 2005). Narko terörizm kavramı da ilk defa 1983 yılında Peru Devlet Başkanı Fernando Belaunde Terry tarafından, uyuşturucu örgütlerinin Peru narkotik polisine karşı düzenledikleri bu terör eylemlerini tanımlamak amacıyla kullanılmıştır (Beers ve Taylor, 2002).

Amerika Birleşik Devletleri'ne yönelik olarak gerçekleştirilen 11 Eylül 2001 saldırısından sonra, narko terörizm tanımı da değişikliğe uğramış ve terörizm vurgusu narkotik vurgusunun önüne geçmiştir. Bu bağlamda Amerika Birleşik Devletleri Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi (DEA) 'narko terörizmi'; "Grupların veya ilişkili kişilerin terörist aktivitelerini devam ettirmek ve/veya finanse edebilmek amacıyla uyuşturucu ticareti teşebbüslerine, vergilendirme, güvenlik sağlama, yardım ve yataklık etme şeklinde katılım sağlaması" olarak tanımlamaktadır (TC İçişleri Bakanlığı, 2017: 12).

Terör örgütleri faaliyetlerini finanse etmek ve varlıklarını sürdürmek amacıyla, uyuşturucu madde kaçakçıları ile işbirliğine giderek koruma, taşıma, kolaylaştırma ve vergilendirme karşılığında çıkar elde etmekte veya doğrudan uyuşturucu ticareti yapmaktadırlar (Braun, 2008).

Günümüzde dünyadaki önemli narko terör örgütlerine örnek olarak; Türkiye'de PKK/KCK, FETÖ/PDY, DHKPC, TKP-ML; Suriye ve Irak'ta IŞİD (DEAŞ); Kolombiya'da Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri (FARC), Kolombiya Birleşik Öz Savunma Kuvvetleri (AUC), Kolombiya Ulusal Kurtuluş Ordusu (ELN); Sri Lanka'da Tamil Elam Özgürlük Kaplanları (LTTE); Afganistan'da Taliban, El-Kaide; Peru'da Aydınlık Yol ile Tupac Amaru Devrimci Hareketi (MRTA); İspanya'da Bask Vatan ve Özgürlük (ETA); Birleşik Krallık'ta İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA); Özbekistan'da Özbekistan İslami Hareketi (IMU) ve Nijerya'da Boko-Haram gösterilebilir (Harita 2)

Harita 2. Dünyadaki Önemli Narko Terör Örgütleri ve Uyuşturucu Trafığı

Kaynak: Dünya Uyuşturucu Raporu 2016

Türkiye'deki Narko Terör Örgütleri

Türkiye'de faaliyet gösteren terör örgütlerinin uyuşturucu madde kaçakçılığından finansman sağladıkları bilinen bir gerçektir. Bu kapsamda Türkiye'deki narko terör örgütlerinin başlıcaları; PKK/KCK, DHKPC ve TKP-ML, DEAŞ ve son zamanlarda varlığı su yüzüne çıkan FETÖ/PDY'dir. Bunlar arasında PKK/KCK terör örgütünün Afganistan'dan Avrupa'ya giden Afgan eroininden yıllık 1,5 milyar dolar gelir elde ettiği tahmin edilmektedir (TC İçişleri Bakanlığı, 2017: 9). Bu çalışma kapsamında, konu narko terör örgütleri içerisinde Türkiye'ye en fazla zarar verdiği inanılan FETÖ/PDY ve PKK/KCK narko terör örgütleri analiz edilecektir.

1. FETÖ/PDY Terör Örgütü

FETÖ/PDY Terör Örgütü; “cebir, şiddet ve yasal olmayan diğer yöntemleri de kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ortadan kaldırmak veya görevlerini yapmasını kısmen veya tamamen engellemek, devlet otoritesini baskı altına almak, zaafa uğratmak, yönlendirmek, alternatif bir otorite olarak ortaya çıkmak ve neticede devlet otoritesini ele geçirmeye çalışan silahlı bir terör örgütüdür.” (TC İçişleri Bakanlığı, 2017:

32). FETÖ/PDY terör örgütünün kurucusu ve lideri Fethullah Gülen olup 1999 yılından beri ABD'nin Pensilvanya eyaletinde yaşamaktadır. FETÖ/PDY terör örgütü öncelikle 17-25 Aralık 2013 tarihlerinde emniyet ve yargıdaki yandaşlarını kullanarak meşru hükümetin Başbakanı ve kabinedeki bazı bakanları tutuklama girişimi ile meşru yönetimi ele geçirmeye çalışmış ancak bunda başarılı olamamıştır.

15 Temmuz 2016 tarihinde ise FETÖ/PDY terör örgütü, seçilmiş hükümete karşı silahlı bir darbe teşebbüsünde bulunmuştur. Ancak emniyet kuvvetleri ve sivil halkın gayretleriyle bu darbe teşebbüsü de bozguna uğratılmıştır. Bu darbe teşebbüsü sırasında darbeye karşı omuz omuza mücadele eden 247 Türkiye vatandaşı hain darbeciler tarafından öldürülerek şehit edilmişler, 2193 kişi de yaralanarak gazi olmuşlardır.

İleri süreçte yapılan araştırmalarda ise FETÖ/PDY terör örgütünün yasa dışı uyuşturucu imal ve ticareti yaptığı, bu şekilde faaliyetlerde bulunan kaçakçılardan pay aldığı, ayrıca devlet içerisine sızarak deşifre edilmeden önce uyuşturucu ile mücadele eden birim ve muhbirlerle ödenen paradan himmet toplamak suretiyle örgüte finans sağladığı tespit edilmiştir. Bu şekilde elde ettiği gelirin yaklaşık olarak yıllık 500 milyon dolar olduğu saptanmıştır.

Örneğin, “Dubai Operasyonu” olarak adlandırılan operasyonda bir organize suç örgütüne yönelik yürütülen soruşturmada 25 Nisan 2015 tarihinde Dubai’de 800 bin adet Captagon uyuşturucu hap ele geçirilmiş ve lideri ile birlikte 3 örgüt mensubu yakalanmış, 25 Mayıs 2015 tarihinde ise İran’da uyuşturucu imalinde kullanılan madde ele geçirilmiş ve 1’i Türk, 1’i İran asıllı 2 kişi yakalanmıştır (TC İçişleri Bakanlığı, 2017: 32-34). Türkiye güvenlik güçleri tarafından yürütülen soruşturma neticesinde ise örgüt üyelerinin aynı anda PKK/KCK ve FETÖ/PDY terör örgütleri ile bağlantılarının olduğu ve her iki örgüt adına da faaliyette buldukları saptanmıştır (TC İçişleri Bakanlığı, 2017: 32-34).

2. PKK/KCK Terör Örgütü

PKK/KCK terör örgütü, silahlı saldırı yoluyla Suriye’nin kuzeydoğusu, İran’ın kuzeybatısını, Türkiye’nin doğusu ve güneydoğusunu kapsayan bir alan içerisinde devlet kurmayı hedefleyen bölücü terör örgütüdür. PKK/KCK terör örgütü, faaliyetlerini gerçekleştirmek ve kazanç sağlamak amacı ile, önceleri uyuşturucu ticareti yapan suç örgütlerinden güvenliklerini sağlama bahanesiyle komisyon almış, daha sonra uyuşturucu maddelerin; üretiminden, dağıtım ve satışına kadar her

aşamasına dahil olmuştur. Bugün PKK/KCK'nın en önemli gelir kaynaklarından bir tanesi uyuşturucu ticarettir.

Yapılan operasyonlar sonucunda PKK/KCK terör örgütünün; uyuşturucu ticaretini kontrol ettiği, Türkiye üzerinden uyuşturucu ticareti yapan örgütlerden haraç aldığı, Avrupa'da etkin bir şekilde uyuşturucu dağıtımında rol aldığı, Türkiye'nin doğu ve güneydoğu Anadolu bölgesinde yasadışı kenevir ekiminde etkin bir şekilde rol aldığı ortaya çıkarılmıştır (TC İçişleri Bakanlığı, 2017: 45).

Uyuşturucu ticaretinin en önemli güzergâhlarından birisi de Balkan Rotası olarak adlandırılan rotadır. Afyon ve türevleri olan uyuşturucu maddelerinin, özellikle de eroinin, en önemli üretim noktaları olan ve "Altın Hilal" olarak adlandırılan Afganistan, Pakistan ve İran ülkelerinde üretilerek en önemli tüketim pazarı olan Avrupa'ya ticaretinde kullanılan güzergâh olan Balkan Rotası, Türkiye üzerinden geçmektedir. Altın Hilal bölgesinden yola çıkan uyuşturucu Türkiye'ye PKK/KCK'nın faaliyet alanının daha yoğun olduğu doğu ve güneydoğu bölgelerinden girmekte ve Türkiye'nin batı sınırından çıktıktan sonra Avrupa'ya ulaşmakta ve dağıtımını yapılmaktadır (TC İçişleri Bakanlığı, 2017: 46).

Amerika Narkotik Örgütünün (DEA) raporlarına göre PKK/KCK Avrupa'da eroin piyasalarının önemli bir bölümünü kontrol etmektedir. Ayrıca Türkiye'ye karşı terör faaliyetlerini desteklemek için en önemli gelir kaynağı da eroin üretimi ve kaçakçılığıdır. Almanya Başsavcılığı ise Avrupa'da yakalanan uyuşturucunun %80'inin PKK ile bağlantılı olduğunu ileri sürmüştür (TC İçişleri Bakanlığı, 2017: 44). Sonuç olarak PKK/KCK'nın teşkilatlanması Balkan Rotasının tamamına yayılmış durumdadır ve hem kendi ürettiği hem de kaynağından elde ettiği uyuşturucuyu bu güzergâh üzerinden nakletmektedir (TC İçişleri Bakanlığı, 2017: 46).

Bugün PKK/KCK, uyuşturucu ekimi, imalat ve nakliyesi, dağıtım ve sokak satışlarını gerçekleştirmekte, uyuşturucu üretici ve kaçakçılarında ise komisyon almaktadır. 1980 – 2017 yılları arasında Türkiye'de terör örgütleri ile ilgili yakalanan uyuşturucu istatistikleri Tablo 2.'de görüldüğü gibidir (TC İçişleri Bakanlığı, 2017: 46-51).

Tablo 2. 1980-2017 Yılları Arasında Terör Örgütleri ile İlgili Yakalanan Uyuşturucu İstatistikleri Tablosu

	PKK/KCK	DHKP/C, TİKKO vb.	FETÖ/PDY
Şüpheli Sayısı	1.325	33	18
Esrar (kg)	62.610	38,5	-
Eroin(kg)	5.413	38,6	-
Afyon (kg)	71	-	-
Bazmorfin (kg)	4314	-	-
Kokain (kg)	9,4	690	252
Captagon(adet)	-	-	800.000
Ecstasy (adet)	72.315	-	30
Asit Anhidrit (lt)	23.348	-	-
Metamfetamin (kg)	-	-	0,01
Kenevir Bitki(adet)	88.148.037	-	252

Kaynak: TC İçişleri Bakanlığı, 2017.

Narko Terörizmin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Açısından Değerlendirilmesi

KKTC, terör suçlarının çok ender işlendiği, uyuşturucu suçlarının ise giderek arttığı bir ülke olarak değerlendirilebilir. KKTC’de terör suçları, Ceza Yasası’nın (Fasıl 154) “Anayasa ve Sosyal Düzene Karşı Suçlar” başlığı altında 56-63 maddeleri arasında yer almaktadır. Terör suçları KKTC Ceza Yasası’nda tanımlanmamakla birlikte, genellikle “yasadışı cemiyete üye olma”, “yasa dışı cemiyeti teşvik ve savunma”, “yasa dışı cemiyete aidat veya bağış verme”, “yasa dışı cemiyete ait dergi, kitap, broşür, afiş, bildiri bulundurma” suçları tanımlanmış ve bu suçları işleyenlere çeşitli cezalar öngörülmüştür. Bu çerçevede KKTC Ceza Yasası’nda yer verilen yasadışı cemiyetin, terör örgütü anlamında kullanıldığı söylenebilir. KKTC’de, Bakanlar Kurulu tarafından her yıl yasadışı cemiyetler listesi ilan edilmektedir. 2017 yılı için Bakanlar Kurulu tarafından ilan edilen 26 yasadışı cemiyet bulunmaktadır. PKK/KCK, FETÖ/PDY, DHKP-C, YPG, PJAK, IŞİD (DEAŞ), EL-KAİDE bunlardan bazılarıdır.

KKTC’de meydana gelen tüm polisiye olaylar 2008 yılından beridir suç analizi ve istatistiki değerlendirme programına kaydedilmektedir. Bu veriler üzerinden yapılan incelemede 2008 yılı Ocak ayı ile 2017 yılı Mart ayı arasındaki süreçte, mahkemeye sevk edilen toplam 12 adet terör örgütü bağlantılı suç kaydına rastlanmıştır (PGM, 2017). Bu suçların 2015 ve

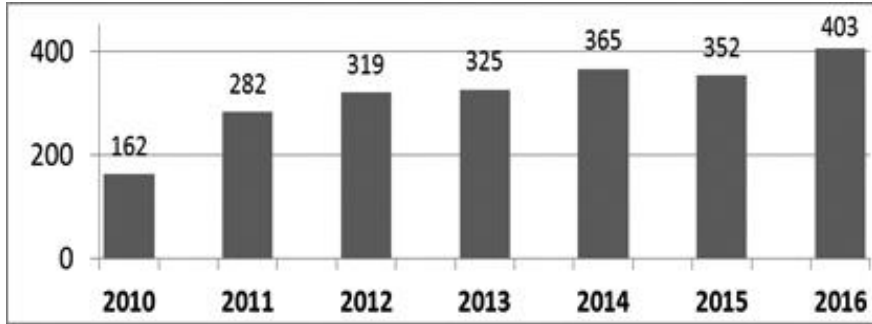
2016 yıllarında işlendiği görülmüştür. Bu 12 kaydın tamamı PKK/KCK Terör Örgütü ile ilgilidir. Konu 12 suç kaydı ile ilgili olarak toplam 27 kişi aleyhine şüpheli sıfatı ile işlem başlatılmıştır. Aleyhine işlem başlatılan 27 şüphelinin tamamı Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmalarının yanı sıra, içlerinden 21'i konu suçları işlemekle itham edildikleri sırada KKTC'deki üniversitelerde eğitim görmekteydiler. Ayrıca konu şüpheliler aleyhine, propaganda niteliğinde yayın bulundurma, teşvik ve savunma suçlarından da yasal işlem başlatıldığı saptanmıştır (PGM, 2017).

KKTC Polis Teşkilatı içerisinde, yolsuzlukla, suç gelirlerinin (kara para) aklanması ve terörün finansmanı ile mücadele amacıyla kurulan ve bu suçlarla ilgili soruşturmaları yürüten Mali Suçlarla Mücadele Birimi, kurulduğu 2011 yılı ile 2017 yılı Mart ayı arasında 461 soruşturma gerçekleştirmiştir (PGM, 2017). Ancak konu soruşturmaların hiç birisi organize suç örgütleri ve/veya terör örgütleri ile bağlantılı herhangi bir suç unsuru içermemektedir. KKTC yasalarında “organize suç örgütü” ve böyle bir örgüt kurmak, üye olmak vs konularında herhangi bir suç tanımı bugüne değin yapılmış değildir. Mevcut kayıtlar üzerinden özellikle “terörizmin finansmanı” suçu ile ilgili yapılan taramada da KKTC’de, 2008 yılından günümüze “terörizmin finansmanı” suçu ile ilgili herhangi bir soruşturmanın yapılmadığı ve böyle bir suçun tespit edilmediği bulgusuna varılmıştır (PGM, 2017).

KKTC’de özel olarak uyuşturucu suçları ile mücadele görevini yürüten polis birimi Narkotik ve Kaçakçılığı Önleme Müdürlüğü’dür. KKTC’de Lefkoşa, Gazimağusa, Girne, Güzelyurt, İskele ve Lefke olmak üzere toplam 6 ilçe bulunmaktadır. Narkotik ve Kaçakçılığı Önleme Müdürlüğü’nün merkez binası başkent Lefkoşa’da olup, 2009 yılından beri Gazimağusa’da hizmet veren Narkotik Bürosu bulunmaktadır. Girne, Güzelyurt, İskele ve Lefke ilçelerinde Narkotik Şubeleri bulunmamaktadır. Gerek bu birime 41 personel gibi az sayıda personelin görev yapıyor olması, gerekse bu birimde görevli personelin kendi görevlerinin yanı sıra toplumsal olaylara müdahale, tutukluların nakil ve sevk edilmesi gibi ek görevler üstlenmeleri KKTC’deki uyuşturucu ile mücadeleyi olumsuz yönde etkilemektedir. Sonuç olarak Narkotik ve Kaçakçılığı Önleme Müdürlüğü’nün, hem personel sayısının hem de ilçelerde bulunan şube sayısının yetersiz olduğu değerlendirilmektedir.

Polis Genel Müdürlüğü’nün yıllık faaliyet raporları incelendiğinde; son 7 yıllık dönemde uyuşturucu suçları nedeniyle aleyhinde yasal işlem başlatılan sanık sayılarının giderek arttığı gözlenmektedir (Tablo 3). 2010 yılında uyuşturucu suçlarıyla ilgili aleyhine yasal işlem başlatılan şüpheli sayısı 162 iken; 2016 yılında bu sayı 403’e yükselmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. 2010-2016 Yıllarını Kapsayan Dönemde Uyuşturucu Suçlarıyla İlgili Aleyhine Yasal İşlem Başlatılan Şüpheli Sayıları

Kaynak: Polis Genel Müdürlüğü 2010-2016 Yıllık Faaliyet Raporlarından derlenmiştir (PGM, 2011-2017).

2000 yılında narkotik suç işlediği gerekçesiyle yargıya gönderilen şüpheli sayısı 64 iken, 2016 yılında bu sayı 2000 yılına oranla % 630 artarak 403'e yükselmiştir. KKTC'de uyuşturucu ile ilgili işlenen suçlardaki sanık sayıları neredeyse her geçen yıl artmaktadır.

Tablo 3. Yıllık Ele Geçirilen Miktarlarına Göre Uyuşturucu Türlerinin Dağılımı

Uyuşturucu Türü	2012	2013	2014	2015	2016
Sentetik Cannabinoid	3421,532 Gr	5897,638 Gr.	5576 Gr. 306 Mg.	9388 Gr. 374 Mg.	3356 Gr. 558 Mg.
Hint Keneviri	27 988 Gr. 43 Mg.	824 Gr. 628 Mg.	1552 Gr. 364 Mg.	1612 Gr. 833 Mg.	9723 Gr. 624 Mg.
Eroin	577 Gr. 944 Mg.	930 Gr. 657 Mg.	2182 Gr. 464 Mg.	482 Gr. 958 Mg.	7 Gr. 918 Mg.
Kokain	2 Gr. 936 Mg.	16 Gr. 279 Mg.	19 Gr. 783 Mg.	99 Gr. 996 Mg.	112 Gr. 424 Mg.
Ham Afyon	1406 Gr. 460 Mg.	-	-	270 Mg.	-
LSD	-	-	3.Adet Pulda LSD varlığı	18 Mg.	76 Mg.
Ecstasy Hap	139 Adet	147 Adet	621 Adet	297 Adet	1905 Adet
Hint K.Bitkisi	30 Kök	1190 Kök	161 Kök	139 Kök	123 Kök

Kaynak: Polis Genel Müdürlüğü 2012-2016 Yıllık Faaliyet Raporlarından derlenmiştir (PGM, 2013-2017).

Narkotik ve Kaçakçılığı Önleme Müdürlüğü tarafından uyuşturucu suçlarıyla ilgili yapılan soruşturmanın çoğunluğu ihbar üzerine başlatılmaktadır. Ender olarak bir suç itirafında bulunulması veya şikayet yapılması üzerine de soruşturmalar başlatılabilmektedir. İleri soruşturmada şüpheli itirafları olması durumunda da şüphelilerin soruşturma konusu uyuşturucuyu temin ettikleri şüpheli durumundaki uyuşturucu satıcılarının üzerine gidilebilmektedir. Polis Genel Müdürlüğü'nün yıllık faaliyet raporlarında yer verilen yıllık ele geçirilen uyuşturucu miktarlarının uyuşturucu türlerine göre dağılımı incelendiğinde, KKTC'de herhangi bir uyuşturucu türünün yasa dışı kullanımının, ithalinin, alışının veya satışının artmakta veya azalmakta olduğunu söylemek pek de mümkün görünmemektedir (Tablo 3).

2003 yılında Çakıcı ve arkadaşları tarafından yapılan ve 2008, 2013 ve 2015 yıllarında tekrarlanan uyuşturucu ile ilgili sosyal araştırmalar; esrar, amfetamin, MDMA (ecstasy), kokain, eroin, LSD, Sentetik Cannabinoid türü uyuşturucuların tamamında kullanım yaygınlığının arttığını ortaya çıkarmıştır (Çakıcı vd., 2015a: 52-53).

Tablo 4. Dünyada ve KKTC'de Uyuşturucu Madde Kullanım Yaygınlığı

Uyuşturucu Türü	Dünya (15-64)*	KKTC (18-65)**	KKTC (Lise-2236 kişi)***
Esrar	3,8	4,5	2,7
Kokain	0,4	1,3	1,5
Eroin/Afyon	0,7	0,8	1,6
Amfetamin	0,8	1,2	0,8
MDMA (Ecstasy)	0,4	1,5	2,0

2016 yılı Dünya Uyuşturucu Raporu'na (UNODC, 2016) göre, dünya genelinde 15-64 yaş aralığında uyuşturucu kullanım yaygınlığı ile Çakıcı ve arkadaşları tarafından 2015 yılında KKTC'de 18-65 yaş aralığındaki 986 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen (Çakıcı vd., 2015a: 49), ayrıca yine 2015 yılında lise öğrencilerine yönelik yapılan sosyal araştırma (Çakıcı vd., 2015b: 53) sonuçlarına bakıldığında KKTC'deki uyuşturucu madde kullanım yaygınlığı karşılaştırıldığında, KKTC'deki uyuşturucu madde kullanımının birçok ülkeye göre düşük olsa da dünya ortalamalarının üzerinde olduğu görülmektedir (Tablo 4).

Ayrıca aynı sosyal araştırmaların sonucunda KKTC'de LSD (0,7) ve sentetik cannabinoid (bonzai) (3,5) kullanımının geçmiş yıllara göre yükseldiği tespit edilmiştir.

4 Aralık 2011 tarihinde KKTC’de gerçekleştirilen “Nüfus ve Konut Sayımı” sonuçlarına göre KKTC’nin de-jure nüfusu 286,257 kişiden, de-facto nüfusu ise 294,396 kişiden oluşmaktadır (KKTC Nüfus ve Konut Sayımı 2011, 2012: 2). KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığına bağlı Yüksek Öğrenim ve Dış İlişkiler Dairesi Müdürlüğü’nün açıkladığı sayısal veriler ışığında 2016-2017 öğretim yılında KKTC Üniversitelerinde 93,292 öğrenci eğitim ve öğretim görmektedir. Bu öğrencilerin 52,135’i TC uyruklu, 27,538’i Türkiye Cumhuriyeti dışından gelen yabancı uyruklu, 13,619 öğrenci ise KKTC vatandaşıdır (KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, 2017).

KKTC’de telekomünikasyon yoluyla iletişimin denetlenmesi, teknik araçlarla izleme, polis tarafından kullanılan muhbirin ödüllendirilmesi, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi ve kullanılması, kontrollü teslimat, etkin pişmanlık üzerine yasal mevzuat henüz düzenlenebilmiş değildir. Organize suç örgütü ve terör örgütü tanımları yasalarda yapılmamış ve bu suç örgütlerine yönelik yasal mevzuat düzenlenebilmiş değildir.

Narko Terör Eğitimi

Günümüzde Narko terör örgütlerinin yasa dışı faaliyetleri ile daha etkili ve verimli bir şekilde mücadele edebilmek için narko terör eğitimine ihtiyaç duyulmaktadır. Narko terör eğitimi ile uyuşturucu kaçakçılığı ile terörist faaliyetler arasındaki bağ, ülkede faaliyet gösteren terör örgütlerinin tehdit durumu, terör örgütleriyle bağlantılı uyuşturucu suçlarının önlenmesi, ortaya çıkarılması, soruşturulması ve suçluların yakalanmasında uygulanacak teknikler gibi konularda bilgi verilmektedir (Northeast Counterdrug Training Center, 2017; Narcoterrorism Course Dublin, 2017; North Carolina Counterdrug Program, 2017).

KKTC’de de uyuşturucu madde kullanımının mevcut olduğu ve kullanım düzeyinin giderek arttığı görülmektedir. Artan üniversiteli öğrenci sayısının ise KKTC’deki uyuşturucu kullanımı ve ticaretini artırma riski olduğu değerlendirilmektedir. Ayrıca Türkiye’nin aldığı etkin önlemler nedeniyle Balkan rotasının Güney rotasına kayma gösterebileceği ve böylece Doğu Akdeniz rotasından KKTC güzergâhının uyuşturucu sevkiyatında kullanılma riskinin mevcut olduğu öngörülmektedir.

KKTC’de, son zamanlarda işlenen terör suçlarından, gazete ve sosyal medya yayınlarından, toplumsal olaylarda alınan güvenlik önlemlerinden PKK/KCK yapılanmasının (özellikle üniversitelerde) gerçekleşmekte

olduğu izlenimi ortaya çıkmaktadır. Bu nedenlerle Narko terör örgütü olan PKK/KCK'nın veya FETÖ/PDY gibi diğer terör örgütlerinin KKTC'de uyuşturucu kaçakçılığı veya suçlarına müdahil olduğu veya olacağı değerlendirilmektedir. KKTC Polis Teşkilatında ise henüz Narko terör suçları ile mücadele için özel bir birim kurulmuş ve özel bir eğitim programı düzenlenmiş değildir.

KKTC Polis Okulu Müdürlüğünde polis temel eğitiminde verilen dersler incelendiğinde uyuşturucu maddeler ve terörizm konuları ile ilgili olarak iki saatlik bir konferansın verilmekle birlikte narko terör eğitimi henüz verilmeye başlanmış değildir (PGM, 2017).

Sonuç

Terör örgütleri varlıklarını devam ettirebilmek ve faaliyetlerini sürdürebilmek için gereksinim duydukları finans kaynağını bulmak için çeşitli yöntemler kullanmaktadırlar. Bu yöntemlerin içerisinde hem devamlılık hem de örgütler açısından minimum düzeyde risk taşıyan uyuşturucu kaçakçılığıdır. Uyuşturucu madde kaçakçılığı günümüzde yaygınlaşarak artmaktadır, buna bağlı olarak da terörizm faaliyetleri yoğunlaşmaktadır. Uyuşturucu madde kaçakçılığı, belli bir ideolojisi olan terör örgütlerini zamanla kendine esir etmekte ve bu örgütleri birer narko terör örgütüne dönüştürebilmektedir.

Bu çalışmada dünya üzerinde birçok ülkenin sorunu olan terörizm tehlikesinin boyutları açısından uyuşturucu madde kaçakçılığı ile olan ilişkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Türkiye, Orta Doğu ve Avrupa'da faaliyet gösteren narko terörist örgütlerden; Kürdistan İşçi Partisi (Kürtçe: Partiya Karkerên Kurdistanê) (PKK)/Kürdistan Topluluklar Birliği (Kürtçe: Koma Civakên Kurdistan) (KCK) ve Fethullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) analiz edilmiştir.

Günümüzde uyuşturucu madde elde edilmesinde kullanılan bitkilerin yetiştirilmesi, uyuşturucu madde üretimi ve bunların bir ülkeden diğerine taşınması küresel bir sorun haline gelmiştir. Uyuşturucu madde kullanımı da, madde arzına paralel olarak artmaktadır. Bu nedenle, dünya üzerindeki her ülke uyuşturucuyla mücadelede yer almak zorundadır. Bu gerçekten hareketle, uyuşturucuyla mücadelede ortak bir payda oluşturabilmek için birçok uluslararası sözleşme imzalanmış ve uluslararası kurum ve kuruluşlar oluşturulmuştur. Türkiye de, bu konu ile ilgili olarak hazırlanan uluslararası belge ve sözleşmelerin tamamına yakınına imza koymuş ve

kurulan uluslararası kurum ve kuruluşlara üye olmuştur. Fakat KKTC, Türkiye haricinde hiçbir ülke tarafından tanınmamasının etkisiyle uluslararası organizasyonlarda yer alamamakta, uluslararası sözleşme ve belgelere karşılıklı olarak imza koyamamaktadır.

Bunun yanında, Türkiye kendi iç hukukunda da uyuşturucu kaçakçılığı ve bağımlılığı ile mücadele için çeşitli yasal düzenlemeler yapmıştır. Bu bağlamda Türk Ceza Kanunu'nda uyuşturucu maddelerin üretilmesinden başlayarak dağıtımına, satışına, kanun dışı yollarla kullanıcının eline geçmesine kadar geçen bütün aşamalar suç olarak düzenlenmiştir. Ayrıca, aynı Kanunla denetimli serbestlik uygulaması da öngörülmüştür. KKTC iç hukukunda da uyuşturucu kaçakçılığı ve bağımlılığı ile mücadele için günümüz şartlarında yeterliliğini yitirmiş olmakla birlikte çeşitli yasal düzenlemeler yer almaktadır. Buna ilaveten KKTC'de madde bağımlılığı ile daha etkin bir şekilde mücadele edilebilmesi için, 2016 yılında denetimli serbestlik yasası yürürlüğe girmiştir. Diğer taraftan Türkiye, terörle uzun zamandır tanışık olmasının etkisi ve edindiği tecrübe ile kendi iç hukukunda terörle mücadele için bir çok yasal düzenlemeler yapmış olmasına karşın, KKTC'de terörle mücadele alanında, bu suçların son yıllarda KKTC'de de işlendiklerinin farkına varılmıştır ve bu suçlarla yeni yeni mücadele edilmeye başlanmıştır.

KKTC Polis Örgütü polis mensuplarının, narko terör suçları ile etkili ve verimli bir şekilde mücadele edebilmesi için acilen bir taraftan bu suçlarla ilgili yasal mevzuat düzenlenmeli, diğer taraftan bu suçları hangi birimin soruşturacağı netleştirilmelidir. Ardından bu suçları soruşturacak olan polis mensuplarına narko terör eğitimi verilmelidir. Verilecek narko terör eğitimiyle personel bu alanda bilgi sahibi olacak ve terör ve uyuşturucu suçlarına farklı bir bakış açısıyla yaklaşacak, aralarındaki bağlantıyı bu bakış açısıyla değerlendirme imkânına sahip olacaktır. Ayrıca polis mensupları, terör örgütleriyle bağlantılı uyuşturucu suçlarının önlenmesi, ortaya çıkarılması, soruşturulması ve suçluların yakalanmasında daha etkili rol oynayacaktır.

Kaynakça

- Beers, Rand And Francis Taylor (2002). Narco-Terror: The Worldwide Connection Between Drugs And Terror, U.S. Department Of State, March 13, 2002, Accessed January 10, 2017, <https://2001-2009.State.Gov/P/Inl/Rls/Rm/8743.Htm>.
- Braun, Michael (2008). Drug Trafficking And Middle Eastern Terrorist Groups: A Growing Nexus?, Drug Trafficking And Middle Eastern Terrorist Groups, The Washington Institute For Near East Policy Department, Washington.
- Büyük Larousse Sözlük Ve Ansiklopedisi (1992). Büyük Larousse Sözlük Ve Ansiklopedisi, Milliyet Yayınları, İstanbul.
- Çakıcı, Mehmet, Ebru Çakıcı, Meryem Karaaziz, Bingül Subaşı, Rüveyda Bayramoğlu Ve Gönül Taşçıoğlu, (2015a). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Psikoaktif Madde Kullanımının Yaygınlığı Raporu, Lepim Lefkoşa Psikiyatri Merkezi Çalışması, Kktc Başbakanlık Uyuşturucu İle Mücadele Komisyonu, Lefkoşa.
- Çakıcı, Mehmet, Deniz Ergün, Ebru Çakıcı Ve Çise Onur, (2015b). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Lise Öğrencileri Arasında Psikoaktif Madde Kullanımının Yaygınlığı, Lepim Lefkoşa Psikiyatri Merkezi Çalışması, Kktc Başbakanlık Uyuşturucu İle Mücadele Komisyonu, Lefkoşa.
- Global Terörizm Raporu 2016 (2016). Global Terörizm Raporu 2016, Erişim Tarihi: 15 Mart 2017, <http://Economicsandpeace.Org/Wp-Content/Uploads/2016/11/Global-Terrorism-Index-2016.2.Pdf>,
- Guy, Arnold (2005). The İnternational Drugs Trade, Routledge, New York.
- KKTC Milli Eğitim Ve Kültür Bakanlığı (2017). 2016-2017 Öğretim Yılında KKTC Üniversitelerinde Eğitim Ve Öğretim Gören Öğrenci Sayıları, (Erişim Tarihi: 10 Mart 2017), <http://Www.Mebnet.Net/?Q=Content/2016-2017-%C3%B6%C4%9Fretim-Y%C4%b1l%C4%b1nda-Kktc-%C3%Bcniversitelerinde-E%C4%9Fitim-Ve-%C3%B6%C4%9Fretim-G%C3%b6ren-%C3%B6%C4%9Frenci-Say%C4%b1lar%C4%B1>
- KKTC Nüfus Ve Konut Sayımı 2011 (2012). KKTC Nüfus Ve Konut Sayımı, İlk Kesin Sonuçlar, 17 Aralık 2012, (Erişim Tarihi: 10 Şubat 2017), http://Www.Devplan.Org/Nufus-2011/Nufus%20son_.Pdf
- Narcoterrorism Course Dublin, (2017). Narcoterrorism Course, Alameda Co OES, Dublin, (Erişim Tarihi: 12 Şubat 2017), <http://Ncric.Org/Files/EBF/Narcoterrorism%20Dublin%200922-242015.Pdf>
- North Carolina Counterdrug Program, (2017). North Carolina Counterdrug Program, (Erişim Tarihi: 12 Şubat 2017), <https://Nccounterdrug.Com/Events/Narcoterrorism/>
- Northeast Counterdrug Training Center, (2017). PA Counterdrug Program, NCTC, Training, Catalog, Narco-Terrorism Intelligence Gathering, (Erişim Tarihi: 12 Şubat 2017), http://Counterdrug.Org/Nctc/Courses/Narco_Terrorism_Intel.Html
- PGM (Polis Genel Müdürlüğü) (2011). KKTC Polis Genel Müdürlüğü 2010 Yılı Faaliyet Raporu, Polis Genel Müdürlüğü, Lefkoşa.
- PGM (Polis Genel Müdürlüğü) (2012). KKTC Polis Genel Müdürlüğü 2011 Yılı Faaliyet Raporu, Polis Genel Müdürlüğü, Lefkoşa.

- PGM (Polis Genel Müdürlüğü) (2013). KKTC Polis Genel Müdürlüğü 2012 Yılı Faaliyet Raporu, Polis Genel Müdürlüğü, Lefkoşa.
- PGM (Polis Genel Müdürlüğü) (2014). KKTC Polis Genel Müdürlüğü 2013 Yılı Faaliyet Raporu, Polis Genel Müdürlüğü, Lefkoşa.
- PGM (Polis Genel Müdürlüğü) (2015). KKTC Polis Genel Müdürlüğü 2014 Yılı Faaliyet Raporu, Polis Genel Müdürlüğü, Lefkoşa.
- PGM (Polis Genel Müdürlüğü) (2016). KKTC Polis Genel Müdürlüğü 2015 Yılı Faaliyet Raporu, Polis Genel Müdürlüğü, Lefkoşa.
- PGM (Polis Genel Müdürlüğü) (2017). KKTC Polis Genel Müdürlüğü 2016 Yılı Faaliyet Raporu, Polis Genel Müdürlüğü, Lefkoşa.
- PGM (Polis Genel Müdürlüğü) (2017). Polis Genel Müdürlüğü'nden Temin Edilen Bilgiler, Lefkoşa.
- Toksoy, Yasin (2013). Terörizmin Finans Kaynakları Narkoterör, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı İşletme Programı, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu, (2017), Terör, (Erişim Tarihi: 12 Şubat 2017), [Http://Tdk.Gov.Tr/Index.Php?Option=Com_Karsilik&Arama=Kelime&Guid=TDK.GTS.58e0372a0bbc09.28229458](http://Tdk.Gov.Tr/Index.Php?Option=Com_Karsilik&Arama=Kelime&Guid=TDK.GTS.58e0372a0bbc09.28229458),
- Türk Dil Kurumu, (2017), Uyuşturucu, (Erişim Tarihi: 12 Şubat 2017), [Http://Www.Tdk.Gov.Tr/Index.Php?Option=Com_Gts&Arama=Gts&Guid=TDK.GTS.58ee0af159a160.35261763](http://Www.Tdk.Gov.Tr/Index.Php?Option=Com_Gts&Arama=Gts&Guid=TDK.GTS.58ee0af159a160.35261763)
- TC İçişleri Bakanlığı 2017 Raporu, (2017), Narko Terörizm İle Mücadele Uyuşturucu Ve PKK/KCK, (Erişim Tarihi: 10 Mart 2017) [Https://Www.Academia.Edu/31683065/NARKOTERO_RI_ZM_I_LE_MU_CADELE_UYUS_TURUCU_VE_PKK_KCK_FIGHT_AGAINST_NAR_COTERRORISM_DRUGS_AND_PKK_KCK](https://Www.Academia.Edu/31683065/NARKOTERO_RI_ZM_I_LE_MU_CADELE_UYUS_TURUCU_VE_PKK_KCK_FIGHT_AGAINST_NAR_COTERRORISM_DRUGS_AND_PKK_KCK)
- UNODC (United Nations Office On Drugs And Crime) (2017), World Drug Report 2016, (Erişim Tarihi: 12 Şubat 2017), [Http://Www.Unodc.Org/Wdr2016/](http://Www.Unodc.Org/Wdr2016/)
- Yokuş Sevik, Handan (2007). Uyuşturucu Veya Uyarıcı Madde Kullanılmasına İlişkin Suçlar, Seçkin Yayınları, Ankara.